

The levels of public administration at which the reforms are being implemented are considered – governmental, administrative and practical implementation (administrative). It is emphasized that every type and variety of social reforms should have a well-thought-out concept, which is being developed by the government and parliament in an organic interaction with the representatives of science.

The work of the Cabinet of Ministers of Ukraine is analyzed as a process of permanent reorganization rather than a real reform of the state administration system. It is concluded that, in the absence of high-quality reforms, which should be aimed at the development of higher-ranking mechanisms by state officials to meet the needs and interests of society, the sociological law works: unmet needs and unfulfilled interests can cause another Maidan.

Keywords: public administration, political power, separation of political powers, reforms, rule-makers, managers, administrators.

<https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series22.2020.27.06>

УДК 321-042.3:32

Опанасюк В. В.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ ПІД ВПЛИВОМ ПОЛІТИКИ ВІДКРИТИХ ДАНИХ: НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ

У статті розглядається трансформацію функцій держави під впливом політики відкритих даних. Зроблено спробу виявити шляхи та проміжні результати трансформаційного процесу в умовах сучасного стану інформаційного суспільства. Політика відкритих даних, що сформована в процесі становлення та розвитку Індустрії 4.0, розкриває перехід у теорії та практиці управління від технологій, які використовують переважно вичерпні та невідновлювані ресурси, до людських ресурсів та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Оскільки Індустрія 4.0 охоплює економічний сектор, то формується припущення про те, що, в першу чергу, трансформації піддається економічна функція держави (гіпотеза 1). Разом з тим, пропонується ще одне припущення про те, що політика відкритих даних в економіці та державному управлінні не обмежує, а навпаки – стимулює перетворення у всій системі функцій держави (гіпотеза 2). Держава розглядається як політичний інститут і активний суб'єкт, здатний змінювати свої параметри як під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів, так й інноваційними методами, що впливають на його функціональну й організаційну структури. Результати дослідження отримані за допомогою методів якісного аналізу документів, статистичного аналізу, фактологічного аналізу та експертного опитування. Доведено, що потреби держави у вирішенні проблеми ресурсозабезпечення стимулюють використання нових методів і політики, насамперед, в економічній сфері, а економічна функція є драйвером включення в трансформаційний процес інших функцій держави.

Ключові слова: держава, функції держави, економічна функція держави, трансформація, політика відкритих даних, діджиталізація.

Глобалізація в усіх сферах суспільного життя вплинула на державу як політичний інститут, підштовхнула політиків різного рівня впливу та ідеологічних уподобань, представників державної влади та управління *post factum* реагувати на виклики глобальної нестабільності та намагатися враховувати глобальні ризики, щоб діяти на випередження. Авторитетні дослідники сучасності застерігають: хоча розповсюдження інформаційних та інформаційно-комунікаційних технологій і сформувало інформаційне суспільство, його позиції в різних частинах світу залишаються нерівнозначними через причини, що зумовлюють інформаційний розрив [17, с. 55-56]. Причини та фактори, пов'язані з цифровим

розривом на глобальному та національному рівнях активно досліджуються з часу офіційного визнання проблеми на саміті Великої вісімки (G8), що відбувся в Окінаві (Японія) у 2000 році [16], тому немає потреби зупинятися на них у межах цієї статті. Водночас, необхідно визнати проблему упереджувальної політики держав щодо інформаційних загроз і тиску глобального ринку. Ця загальна проблема не може бути вирішена без уточнення позицій держави в глобальній архітектурі, перегляду та коригування системи зовнішніх і внутрішніх функцій держави, для реалізації яких мають формуватися інститути та інші державні структури.

У загальному вигляді *проблема актуалізується* через недостатність знань про передбачувані та непередбачувані результати впливу політики відкритих даних на трансформацію системи функцій держави, яка впроваджує цю політику. Кейс трансформації функцій держави проаналізований на прикладі України, з врахуванням стану сформованості інформаційного суспільства, техніко-організаційних й управлінських особливостей реалізації політики відкритих даних. Вирішення окресленої проблеми дозволяє розширити пізнавальні можливості дослідження трансформації функцій держави в невизначених умовах інформаційного суспільства, посилить надійність прогнозів щодо наслідків впровадження політики відкритих даних в Україні.

Ставимо за *мету* виявити трансформації в системі функцій держави, що відбуваються під впливом впровадженої в Україні політики відкритих даних. Досягнення мети передбачає вирішення таких *завдань*: з'ясувати особливості політики відкритих даних; виявити результати впровадження політики відкритих даних в Україні на сучасному етапі; систематизувати отримані результати для надання рекомендацій із врахування ризиків трансформаційного процесу в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання зазначеної проблеми, виявив, що існує достатньо широкий масив статистичних даних і звітів про результати дослідження цифрового та інформаційного простору. Однак ці джерела потребують критичного ставлення до них. Крім джерелознавчих і методологічних проблем такі джерела залишають простір для дослідження трансформацій у системі функцій держави, оскільки зосереджують увагу переважно на одному – економічному аспекті проблеми, виявляють ефекти політики відкритих даних у бізнесі та інші показники економічного розвитку. Ці дослідження показують, що розвиткові студії не втратили своєї актуальності.

Оскільки предмет нашого дослідження є новим, то бракує наукових опрацювань існуючої джерельної бази. Назвемо *публікації, що дотичні до проблеми*. Заслужують на увагу експертні висновки В. Горбуліна про моделювання держави, що відповідає сучасним реаліям гібридної війни та іншим інформаційним і комунікаційним викликам [4]. Першу спробу оцінити можливі економічні здобутки України від реалізації політики відкритих даних у 2018 р. здійснили А. Ковальчук, В. Ханжин і Я. Кудлатський. Вони звернули увагу на зростаюче значення відкритих даних для глобальної економіки [5, с. 6, 9], тобто, для глобального ринку, а не держави. Економічні перспективи України у зв'язку з новими реаліями відкритих даних на 2030 р. спробували спрогнозувати А. Андрусів та А. Амелін [3]. Окреслене вище дозволяє стверджувати, що проблема впливу політики відкритих даних на трансформації в системі функцій держави в умовах інформаційного суспільства та глобальної економіки залишається вирішеною тільки частково.

Виклад основного матеріалу дослідження розпочнемо з визначення місця відкритих даних у сучасній картині дійсного світу та формулювання гіпотез, які з цього розуміння випливають.

Відкриті дані в архітектурі знань посідають місце на перетині концепцій інформаційного суспільства, суспільства знань, стабільного розвитку, людських ресурсів. Відкриті дані – це інформаційні ресурси вільного доступу для їх широкого використання на рівних умовах. Відповідно, сфера застосування відкритих даних також є широкою як у діапазоні рівнів, – від теоретичного до вузько прикладного, – так і в галузях людської діяльності. Перш за все, це економіка та управління, зокрема, державне управління.

Відкриті дані проникають у політичну науку та правознавство. Якщо у правознавстві їх значення вже встановлено достатньо чітко, – і це є правове забезпечення інформаційної та економічної діяльності в змінених умовах, то в політичній науці дослідницьке поле, що пов'язане з відкритими даними ще потребує окреслення. Проте незаперечним залишається той факт, що відкриті дані впливають на суспільство та окремі його сфери.

У політичній сфері цей вплив явно чи латентно присутній у проблемах політики та політичної влади, політичних ідеологій, громадянського суспільства. Нагальними у цьому контексті є дослідження держави в її різноманітних виявах – демократичного транзиту чи демократичного розвитку, територіальної організації, функціональних трансформацій і пов'язаних із ними трансформацій інституційної та організаційної структури держави тощо.

Політика відкритих даних формувалася в процесі переходу від індустріального до постіндустріального суспільства, в процесі так званої інформаційної революції. Результатом цієї революції є виникнення Індустрії 4.0, заснованої на інформаційних і комунікаційних технологіях (далі – ІКТ) та людських ресурсах. Ці ресурси є невичерпними, що перетворює їх на основний фактор розвитку економіки на противагу вичерпним і невідтворюваним ресурсам, наприклад, сировинним ресурсам.

Оскільки Індустрія 4.0 охоплює економічний сектор, то висуваємо гіпотезу про те, що в першу чергу під впливом політики відкритих даних трансформації піддається економічна функція держави (гіпотеза 1). Інше припущення робимо про те, що політика відкритих даних в економіці та державному управлінні не обмежує, а навпаки, стимулює перетворення у всій системі функцій держави (гіпотеза 2).

Політика відкритих даних – це публічна політика, предметом якої є оприлюднення публічної інформації у доступних для машинного зчитування форматах, яка надається вільно та на безоплатній основі для ознайомлення й подальшого використання.

Транспарентність, доступність і вільне використання даних, які надають органи державної влади та місцевого самоврядування є базовими принципами політики відкритих даних, як наголошують експерти [1]. Орієнтиром для розроблення внутрішніх нормативних документів для здійснення політики відкритих даних для багатьох держав є Хартія відкритих даних, підписана у червні 2013 р. у Великій Британії під час зустрічі держав Великої вісімки (G8) [14].

Реалізація політики відкритих даних в Україні здійснюється на основі Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних» від 9 квітня 2015 р. № 319-VIII [9]. Прийнята й діє Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у форматі відкритих даних» (зі змінами) [12]. Це тільки частина Законодавства України, що забезпечує реалізацію політики відкритих даних. У 2016 р. Україна приєдналася до Хартії відкритих даних, в у 2018 р. Кабінет Міністрів України видав Розпорядження, яким затвердив «План дій з реалізації принципів Міжнародної хартії відкритих даних» [10].

У структурі Верховної Ради України створено Комітет з питань цифрової трансформації [13], який взаємодіє з Міністерством цифрової трансформації України [8]. Обидва активно функціонують з 2019 р.

З метою впровадження політики Кабінету Міністрів України з 2014 р. діє Державне агентство з питань електронного урядування України. У 2016 р. уточнено його головні завдання, які відображені у п. 3 «Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України», а саме:

1) реалізація державної політики у сфері інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства;

2) внесення на розгляд Кабінету Міністрів України пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у зазначеній сфері [11].

Такі трансформації у структурі держави дають підстави зробити висновок про вагомість політики відкритих даних у стратегічному курсі України. Крім того, – і це особливо важливо для нашого дослідження, – перелічені факти є переконливим аргументом для обґрунтування трансформації системи функцій держави, принаймні, її економічної функції. У подальшому держава стимулюватиме використання відкритих даних для розвитку економіки, що залишатиметься її ключовим пріоритетом [7]. Отже, держава в реалізації своєї економічної функції особливо увагу приділяє інформаційній і комунікаційній складовим.

В Україні політика відкритих даних є черговим викликом для держави. Україна розвиває інформаційне суспільство, намагається бути відкритою й при цьому, протистояти внутрішнім і зовнішнім викликам, залишатися гравцем на міжнародній шахівниці. Таким чином, політика відкритих даних впливає на державу та всю систему її функцій.

Упорядники видання «Візія України – 2030» В. Андрусів та А. Амелін на основі застосованих ними методів експертного опитування, форсайтів тощо прогнозують вплив, який буде відчутним у 2030 р. у сфері економіки України від реалізації цифрової стратегії. Застосування державою цифрових технологій вони розглядають як цифровий експеримент, а Україну – своєрідний полігон для його здійснення [3, с. 80]. Опубліковані ними прогнози настільки оптимістичні, що нагадують інсайти американського підприємця та винахідника І. Маска. Самі упорядники «Візії» відзначають цей надмірний оптимізм, хоч і вважають його обґрунтованим [3, с. 6].

Однак, порівняльний аналіз результатів дослідження впливу відкритих даних на глобальному рівні, проведений нами на основі даних міжнародних дослідницьких агенцій, виявляє не тільки вплив політики цифрових даних на економічну, політичну та соціальну сфери, що безпосередньо є одним зі завдань нашого дослідження. Цей аналіз показує тенденцію до уповільнення реалізації політики відкритих даних у таких економічно розвинених державах як США та Великобританія.

З одного боку, дані визнають рушієм економіки, державного та місцевого управління, громадського сектору та журналістики [2, с. 4]. З іншого боку, держави виявилися не готовими до реалізації політики відкритих даних повномасштабно. Рівень реалізації політики відкритих даних різниться в окремих випадках суттєво, хоч у цьому процесі є явні лідери. З табл. 1 видно, що серед лідерів знаходяться, зокрема, Франція та США. Рівень впровадження більшості показників реалізації політики відкритих даних у них високий, у порівнянні з іншими країнами.

Таблиця 1

**Основні показники реалізації політики відкритих даних*
(станом на 2017 рік)**

№ п/п	Категорії даних	Україна	Німеччина	Франція	США	Росія	Китай	Індія
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Маши	30,0	100,0	70,0	95,0	30,0	5,0	25,0
2	Власність на землю	5,0		5,0	25,0	30,0	5,0	5,0
3	Деталізація перепису населення	X	X	100,0	95,0	X	80,0	X
4	Деталізація державного бюджету	X	95,0	80,0	60,0	100,0	50,0	80,0
5	Деталізація державних витрат	80,0	45,0	5,0	X	5,0	5,0	5,0
6	Реєстр компаній	60,0	50,0	95,0	5,0	5,0	10,0	X
7	Законодавство	80,0			100,0 50,0	50,0	X	
8	Розклад громадського транспорту	X	X	95,0	95,0	X	50,0	65,0
9	Міжнародна торгівля	60,0	X	80,0	95,0	95,0	50,0	75,0

10	Сектор охорони здоров'я	X	X	95,0	90,0	X	50,0	X
11	Вища та середня освіта	60,0	X	95,0	X	X	50,0	30,0
12	Статистика злочинності	60,0	X	95,0	90,0	80,0	50,0	X
13	Національна екологічна статистика	25,0	90,0	X	X	80,0	50,0	X
14	Результати національних виборів	X	X	95,0	X	X	0,0	65,0
15	Публічні контакти	85,0	45,0	90,0	X	100,0	65,0	X

Джерело: розроблено автором на основі «The Open Data Barometer. Report – From promise to progress, 2018» (World Wide Web Foundation). URL: <https://opendatabarometer.org/>.

* Показано 3 найвищих і 3 найнижчих індикатори по кожній із відібраних країн; X – невідображені показники середнього рівня по кожній із країн.

** Показник відображає індикатори за шкалою в 100 пунктів.

У табл. 1, де відображені основні дані по категоріям, а також у табл. 2, що складена на її основі та згідно з результатами Open Data Barometer, позначено основні напрями впливу відкритих даних. Ці дані демонструють вплив на базові функції держави – економічну, політичну та соціальну.

Таблиця 2

**Вплив відкритих даних на базові функції держави
(станом на 2017 рік)**

Країна	Загальний індекс країни, пунктів із 100	Інтернет-користувачів %	Політичний вплив, пунктів із 100	Соціальний вплив, пунктів із 100	Економічний вплив, пунктів із 100
1	2	3	4	5	6
Україна	47	52,48	35,0	5,0	45,0
Німеччина	58	89,65	25,0	15,0	40,0
Франція	72	85,62	55,0 40,0	70,0	
США	64	76,18	20,0	30,0	60,0
Росія	51	73,09	50,0	0,0	45,0
Китай	40	53,20	5,0	15,0	10,0
Індія	48	29,55	30,0	20,0	45,0

Джерело: розроблено автором на основі «The Open Data Barometer. Report – From promise to progress, 2018» (World Wide Web Foundation). URL: <https://opendatabarometer.org/>.

Основний напрям трансформації згаданих функцій держави – це вибір стратегії, орієнтованої на глобальну архітектуру комунікацій, створення та розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури в усіх сферах діяльності держави.

Згідно з результатами звіту про стан поширення та використання цифрових технологій, що підготовлений С. Кемпом та опублікований спільними зусиллями We age Social та Hootsuite в рамках глобального дослідницького проекту «Digital 2020», у січні 2020 р. в Україні налічувалося 27,46 млн. інтернет-користувачів. Приріст у порівнянні з аналогічною датою минулого року склав 1,5 млн. осіб (або +5,7%). Рівень проникнення інтернету в Україні у січні 2020 р. становив 63% (див. табл. 3).

Таблиця 3

**Рівень діджиталізації в Україні
(станом на січень 2020 року)**

Категорії користувачів	Всього користувачів, млн. осіб	Динаміка використання		Рівень проникнення, %
		чисельність нових користувачів, млн. осіб	частка нових користувачів, %	
1	2	3	4	5
Інтернет-користувачі	27,46	+1,5	+5,7	63
Користувачі соціальних мереж	19,00	+1,5*	+8,3*	43
Мобільні підключення	60,88	-1,3	-2,1	139**

Джерело: розроблено автором на основі звіту «Digital 2020» (We are Social & Hootsuite).
URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2020-ukraine>.

* Розрахунок здійснено в період з квітня 2019 року по січень 2020 року.

** Показник розрахований від загальної кількості населення України та враховує користувачів різних мобільних операторів.

Загальний індекс України в індексі можливості мобільного підключення становить 64,06 пунктів від максимального показника, визначеного у 100 пунктів. Наявність відповідного контенту та послуг для використання при мобільному підключенні виявився на рівні 57,96 пунктів із 100 можливих. Зазначимо, що дослідження охоплювало 165 країн світу. Увага при цьому зосереджувалася на проникненні цифрових технологій, мобільного зв'язку та соціальних медіа в життя людей [15].

Згаданий звіт орієнтований на виявлення активності користувача цифрових технологій, що є споживачем товарів і послуг в економічній і соціальній сферах. Цілком закономірно, що звіт забезпечує інформаційні потреби в економічній сфері, в якій розвиток каналів глобальної комунікації впливає на перспективи зміцнення ринкових відносин та отримання прибутку. Водночас, у ньому відсутні показники поширення технологій у секторі державного управління, ширше – в інституційній та організаційній структурі держави. З одного боку, держава зацікавлена в розвитку економічної сфери, оскільки отримує відрахування до бюджету від ведення економічної діяльності. З іншого боку, результати звіту показують, яким чином і наскільки можуть бути застосовані ІКТ в публічній сфері. Обидві ці взаємоспрямовані потреби здатні трансформувати функції держави, оскільки стимулюють інтерес до засобів і прогнозованих наслідків застосування нових технологій в системі державного управління, змінюють стратегічні цілі та політику держави.

Одним із завдань поширення ІКТ в країнах, що розвиваються, має стати зміна державної модернізаційної стратегії, що була орієнтована на індустріальний розвиток, на стратегію подолання бідності. Агентами світового економічного розвитку в цьому напрямі є група країн Світового банку, інші багатосторонні установи, Європейський Союз, двосторонні організації та приватний сектор [18, с. 275].

Ці організації зацікавлені в забезпеченні урядами держав, що розвиваються, реалізації заходів, об'єднаних двома стратегічними напрямками: 1) створення безпечного інформаційного середовища, регульованого інформаційним та інвестиційним законодавством; 2) гарантування надійності бізнес-середовища загалом, а не тільки інформаційного сектора [18, с. 276].

Держави, що розвиваються та приєдналися до політики діджиталізації, змушені будуть здійснювати такі кроки:

1. вкладати значні кошти в розвиток інформаційної та комунікаційної інфраструктури, шукати можливості для залучення приватних інвестицій;

2. підтримувати ажіотажний попит на освіту протягом життя, технічну та комп'ютерну грамотність, систематичну готовність до нових підключень, встановлення контактів тощо.

Колектив авторів звіту «Економічний потенціал відкритих даних для України, 2018» перелічує застереження реалізації політики відкритих даних для України: застереження щодо приватності; застосування неякісних даних у процесі ухвалення рішень; закріплення асиметрії влади; ризик підміни реформ із посилення прозорості й відкритості політикою відкритих даних [5, с. 14].

Дослідниця І. Зайцева називає ризики здійснення політики відкритих даних: «Реалізація політики відкритих даних пов'язана з новими ризиками технологічного характеру, як то дефекти програмного забезпечення, збої в роботі інформаційних і комунікаційних систем, що забезпечують промислове виробництво та надання послуг, кіберзлочинність (загрози масованих кібер-атак, шпіонаж і викрадення даних, протиправне використання персональних даних, злочини проти інтелектуальної власності тощо)» [6, с. 360]. Посилює ризики відсутність єдиних стандартів і політик відкритого доступу, здійснюваних суб'єктами різного рівня, неузгодженість у роботі платформ, застосування програмного забезпечення, що може бути несумісним з іншими програмними продуктами широкої розробки тощо. Проблеми росту передбачають додаткову затратність на реалізацію проєктів зі застосуванням інформаційних і комунікаційних технологій, оскільки відсутні реєстри вже розроблених програмних продуктів. Ці ризики, виявлені нами, розширюють перелік ризиків, згаданих іншими дослідниками, та мають бути враховані при здійсненні політики відкритих даних для раціоналізації трансформаційного процесу в Україні.

Підсумовуючи сказане, приходимо до таких висновків:

1. Відкриті дані забезпечують посилення прозорості державної політики та доступності даних, якими володіє держава. Відкриті дані за визначенням застосовуються для всіх на рівних умовах. Така прозорість і відкритість стимулює розвиток в економічній сфері, забезпечує наповнення державного бюджету, знімає інституційні перепони для ведення бізнесу, дозволяє громадянському суспільству контролювати владу, зокрема, через засоби масової інформації.

2. Доведено, що політика відкритих даних першочергово орієнтована на стимулювання глобального економічного розвитку та трансформацію економічної функції держави. Водночас, при збереженні тенденції до посилення економічної функції, політика відкритих даних впливає на політичну та соціальну функції держави. Цей вплив цілеспрямовано обраний як стратегічна перспектива України для здійснення цифрового прориву в напрямі забезпечення комунікативної складової зміцнення впливу держави на суспільство.

3. Динамічне співвідношення між традиційними функціями та інноваційними методами їх реалізації забезпечують трансформаційний процес у всій системі функцій держави. Саме тому, держава підтримуватиме розвиток інформаційного суспільства шляхом продовження діджиталізації та пов'язаних із нею процесів інноваційної технічної освіти та підвищення загальної технічної грамотності населення.

4. Реалізація в Україні політики відкритих даних передбачає врахування ризиків, що з цим пов'язані. Основні рекомендації з оптимізації системи функцій держави зі застосуванням політики відкритих даних мають виходити на вирішення таких ключових завдань:

3. подолання інституційних бар'єрів економічної діяльності та політичної участі для тих, хто обмежений у доступі до ІКТ (подолання «цифрового розриву»);

4. посилення політики захисту даних;

5. зняття застережень щодо «заговорювання» ключових проблем, пов'язаних із виконанням державою своїх функцій;

6. розроблення та застосування критеріїв попередження загрози сповзання до популістської політики, що виникає при зміщенні акцентів на інформацію, замість вирішення державою проблем розвитку суспільства;

7. упередження ризиків дестабілізації в умовах доступності даних.

Погодимося у цьому зв'язку з В. Горбуліним, який зазначає, що владі необхідно «визнати нову реальність і реагувати на її виклики відповідно – не заради «краси» й «протоколу», а для реального й відчутного результату» [4], заради забезпечення стратегічних інтересів держави. Саме стратегічні інтереси держави складають важливу перспективу подальших політологічних досліджень.

Використана література:

1. Вишньов В. Чому відкриті дані – ресурс для бізнесу? У Києві відбувся другий щорічний Всеукраїнський Open Data Forum 2018 // НВ. 12 вер., 2018. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/chomu-vidkriti-dani-resurs-dlya-biznesu-2493753.html> (дата звернення: 04.12.2019).
2. Відкриті дані українських міст. Рекомендації щодо впровадження політики: посіб. // Громадська мережа ОПОРА. URL: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/377/2019.02.11.pdf> (дата звернення: 05.12.2019).
3. Візія України – 2030 / [упоряд. В. Андрусів, А. Амелін]. Київ: Саміт-Книга, 2019. 136 с.
4. Горбулін В. «Цінності суспільства» і «гібридний мир»: криза моделі захисту // Дзеркало тижня. 25 черв., 2017. № 24. URL: <https://dt.ua/internal/cinnosti-suspilstva-i-gibridniy-mir-kriza-modeli-zahistu-246525.html> (дата звернення: 03.12.2019).
5. Економічний потенціал відкритих даних для України, 2018 / Ковальчук А. та ін.; // Прозорість та підзвітність в державному управлінні та послугах / ТАРАС. [Київ: Київська школа економіки, 2018]. 40 с. URL: <http://www.tapas.org.ua> (дата звернення: 04.12.2019).
6. Зайцева І. А. Глобальные риски, как факторы, влияющие на современную систему международных отношений // Проблемы постсоветского пространства = Post-Soviet Issues. 2017. Вип. 4 (4). С. 356–363.
7. Онліогву К., Вискуб О. Шість досягнень року відкритих даних // Економічна правда. 16 січ., 2019. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/01/16/644299/> (дата звернення: 05.12.2019).
8. Питання Міністерства цифрової трансформації: Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 18.09.2019 № 856 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF> (дата звернення: 05.12.2019).
9. Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних: Закон від 09.04.2015 № 319-VIII // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/319-19> (дата звернення: 05.12.2019).
10. Про затвердження плану дій з реалізації принципів Міжнародної хартії відкритих даних: Розпорядження Кабінету Міністрів України; План від 21.11.2018 № 900-р // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/900-2018-%D1%80?fbclid=IwAR1jFztiA8P-O3pt5RWDIY_0w9fqLdXXepeQIAjpkDh8SjfdY9XdbifZmro (дата звернення: 05.12.2019).
11. Про затвердження Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України: Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 01.10.2014 № 492 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/492-2014-%D0%BF> (дата звернення: 05.12.2019).
12. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 835 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF> (дата звернення: 05.12.2019).
13. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради дев'ятого скликання: Постанова Верховної Ради України; Перелік від 29.08.2019 № 19-IX // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/19-IX> (дата звернення: 05.12.2019).

14. G8 Open Data Charter and Technical Annex: policy paper. Published 18 June 2013 // Cabinet Office / The Cabinet of the United Kingdom. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/open-data-charter/g8-open-data-charter-and-technical-annex> (дата звернення: 05.12.2019).

15. Kemp S. Digital 2020: Ukraine. Report // Kemp S. Digital 2020: Global Digital Overview Report / We are Social, Hootsuite. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2020-ukraine> (дата звернення: 05.12.2019).

16. Okinawa Charter on Global Information Society, Okinawa, July 22, 2000 // U of T G8 Information Center. URL: <http://www.g8.utoronto.ca/summit/2000okinawa/gis.htm>. (дата звернення: 05.12.2019).

17. The Information Age / ed. by James D. Torr. Farmington Hills, MI: Greenhaven Press, 2003. 188 p. (Current controversies).

18. The Information Age: an anthology on its impact and consequences / eds. by David S. Alberts and Daniel S. Papp. 1997. 300 p. (CCRP Publication Series). URL: http://www.dodccrp.org/files/Alberts_Anthology_I.pdf. (дата звернення: 05.12.2019).

19. The Open Data Barometer. Report – From promise to progress, 2018 // World Wide Web Foundation. September, 2018. URL: <https://opendatabarometer.org/>. (дата звернення: 05.12.2019).

Opanasiuk V. Transformation of the Functions of the State under the Open Data Policy Impact: the Case of Ukraine

The article presents an understanding of the transformation of the state functions under the impact of the open data policy. An attempt to identify the ways and intermediate results of the transformation process in the information society has been made. The Open Data Policy developed during the formation and development of Industry 4.0 reflects the shift in management theory and practice from the technologies using predominantly exhausted and non-renewable resources to the human resources and information and communication technologies (ICT). Since Industry 4.0 covers the economic sector, the hypothesis is formed that the economic function of the state is subjected to transformation in the first place (hypothesis 1). However, the author makes another assumption that open data policy in the economics and public administration do not limit but rather stimulate the transformation throughout the system of the functions of the state (hypothesis 2). The state is shown as a political institute and an actor capable of changing its parameters both under the impact of the external and internal factors and by the innovative methods that affect its functional and organizational structures. The results of the research was obtained through the methods of qualitative document analysis, statistical analysis, evidence based analysis and expert surveys. It has been proved that the needs of the state in solving the problem with filling the state budget stimulate the use of new methods and policies primarily in the economic sphere, and the economic function is a driver of the inclusion in the transformation process of other functions of the state.

Key word: state, functions of the state, economic function of the state, transformation, open data policy, digitalization.

<https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series22.2020.27.07>

УДК 321.01:005.44

Павлова Л. І.

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
ОСНОВНІ РИЗИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ**

Розглядається зміна традиційної ролі держави як основної форми політичної організації суспільства під впливом глобалізації. Вона пов'язана з кризою державності, характерною для сучасних країн, коли інші суб'єкти міжнародних відносин перебирають на